

A TÖRTÉNELMI VITÉZI REND, PEST TÖRZSSZÉKÉNEK

KULTURÁLIS ÉS IRODALMI HÍRLEVELE

2021 MÁRCIUS

Március hónapban három gondolatra irányul a vitézek emlékezete, ünneplése és imája, három vitézi őrtűz gyullad ezek tiszteletére.

A nemzetgyűlés 1920. március 1-jén – az államfői hatalom kérdésének végleges rendezéséig – Magyarország kormányzójává választotta nagybányai Horthy Miklóst, a nemzeti hadsereg fővezérét.

Március idusán ünnepeljük az 1848/49-es forradalom és szabadságharc hőseit.

A magyar nemzet összetartozását, a magyar nemzeti függetlenséget fejezi ki a piros-fehér-zöld színű zászló. Az alaptörvényben meghatározott címerrel együtt a nemzeti örökség része. Tiszteletük a szervezetek, intézmények és a magyar nemzet polgárainak közös felelőssége. 1848. március 23-án fogadták el azt a XXI. törvénycikket, amely az összes közigazgatási és magyar hajó esetén, nyilvános ünnepek alkalmával kötelezővé teszi a nemzeti lobogó és az ország címerének használatát. 2015-től ünnepeljük a magyar zászló és címer napját, mindig március 16-án, mint a „Magyar zászló és címer ünnepe”.

A Kormányzóválasztás

Horthy érkezése az Országházba 1920. március 1-én

Az 1920. február 28-án kihirdetett 1920. évi I. tc., „az alkotmányosság helyreállításáról és az állami főhatalom ideiglenes rendezéséről”, a Horthy Miklós nevét viselő korszak egyik alaptörvénye lett. Ennek értelmében Magyarország államformája ismét királyság lett. Ebben a kérdésben nem volt vita a politikai szereplők között, mivel a szociáldemokrata pártot leszámítva mindenki a királyság visszaállítását támogatta. Az államfői pozíció betöltésével kapcsolatban azonban két markáns álláspont létezett. A legitimisták (főként a KNEP*, a katolikus lakosság jelentős része, a katonai elit egy része, a katolikus egyházi elit és az arisztokraták) továbbra is a Habsburg-dinasztia egyik tagjának, az utolsó magyar királynak, IV. Károlynak a trónon maradását támogatták. A szabad királyválasztók (főként a Kisgazdapárt, a jobboldali radikálisok, az alföldi, protestáns lakosság, a katonai elit egy része és a középosztály jelentős része) ezzel szemben úgy vélték, hogy a Habsburg dinasztia elveszítette jogát a magyar trónra, így a magyar nemzet szabadon választhat magának uralkodót. A kormányzói intézmény létrehozását a két álláspont közötti patthelyzet miatt a jogalkotók ideiglenes megoldásnak tekintették. A legitimista és szabad királyválasztó-ellentét mellett az is színezte az államfői intézménnyel kapcsolatos vitákat, hogy az egyes politikai csoportok milyen jellegű, erősségű jogkört képzeltek el a kormányzónak. A legitimisták egy része ezt szűkre kívánta szabni. Közülük mások azonban erősebb jogkörrel ruházták volna fel a kormányzót, mert a király hívének tartották és számítottak arra, hogy majd megkönnyíti IV. Károly visszatérését a magyar trónra, például a restauráció idején a nemzetgyűléssel szemben ellensúlyként léphetne fel. A Kisgazdapárt és a polgári demokraták – a kialakuló politikai berendezkedés demokratizálása érdekében – a nemzetgyűlés jogosítványainak erősítését tartotta szem előtt. A fővezér közvetlen környezetét alkotó radikális jobboldal a minél erősebb államfői jogkör tartotta indokoltnak.

Maga a fővezér, a kormányzói hivatal várományosa is érdeklődéssel követte a törvény megalkotásának folyamatát. A fejleményekről folyamatosan tájékoztatni kellett. Beniczky Ödön belügyminiszter kapta ezt a feladatot. Horthy egyik alkalommal kifejezte, hogy igényt tart a nemzetgyűlés elnapolásának és felosztatásának jogára, mert ha patthelyzet alakul ki a törvényhozásban, akkor – megakadályozandó, hogy a liberális képviselők döntsék el a vitát – indokolt, hogy az államfő be tudjon avatkozni. A kegyelmezési jog megadását is kérte. Horthy Miklós célja az volt, hogy minél erősebb jogkört adjon neki a nemzetgyűlés. A fővezér külföldi diplomatáknak is elmondta, hogy nem bízik a nemzetgyűlésben, „különösen nem kritikusan helyzetekben”, így szeretné, ha minél szélesebb jogkörrel rendelkezne.

Az kormányzói jogkört a 1920. évi I. tc. 13. §-a szabályozta. Abból következően, hogy a kormányzó a királyt helyettesítette, a jogkörét a királyi hatalomhoz képest – korlátozva – határozták meg. A királlyal ellentétben a kormányzó felelős volt, azaz, az alkotmány és a törvények megsértése esetén felelősségre lehetett vonni. Ezt a nemzetgyűlés tehette meg, de mivel az eljárást nem szabályozták, így erre nem volt mód. A kormányzó nem rekeszthette be és napolhatta el a nemzetgyűlés üléseit, illetve a felosztatására is csak akkor volt módja, ha a nemzetgyűlés működésképtelenné válik. A kormányzó nem rendelkezett

törvényszentesítési joggal. Ehelyett – halasztó erejű vétójoga értelmében – 60 napig mérlegelhetette, hogy kihirdeti-e a törvényt vagy visszaküldi-e a nemzetgyűlésnek megfontolásra. Utóbbi esetben, ha a nemzetgyűlés azt újra elfogadta, akkor 15 napon belül a kormányzónak ki kellett hirdetnie. Tehát a kormányzó nem volt azonos súlyú szereplője a törvényalkotás folyamatának. A kormányzó miniszteri ellenjegyzéssel gyakorolhatta törvénykezdeményezési jogát. A hadüzenet és a békekötés jogát, illetve a hadsereg külföldön történő igénybe vételét csak a nemzetgyűlés előzetes jóváhagyása után gyakorolhatta az államfő; azaz, ehhez a törvényhozás és az államfő konszenzusára volt szükség. Fegyverszünetet azonban önálló hatáskörben is köthetett a kormányzó. A fentiekén túl a kormányzót az összes királyi jog megillette. A külügyi felségjogokat illetően képviselte az országot nemzetközi kapcsolataiban, követeket küldhetett és fogadhatott, illetve nemzetközi szerződéseket köthetett. A kormánnyal szembeni felségjogok esetében kinevezte és felmentette a miniszterelnököt és annak javaslatára a minisztereket. A kormány tehát felelős volt a törvényhozásnak és az államfőnek is. A kormányzó volt a végrehajtó hatalom feje. A kormányzó rendelkezett a teljes királyi főhadúri joggal: Ő volt a honvédség első számú vezetője, a hadsereg vezérletére, vezényletére és belső szervezésére vonatkozó jogait nem kellett a szakminiszternek ellenjegyeznie, minden mást – „ideértve a fegyveres erőkre vonatkozó rendelkezéseit is” – azonban igen. Ez azt jelentette, hogy a végrehajtó hatalmát a kormányon keresztül gyakorolhatta.

Az előzetes politikai egyeztetéseknek megfelelően március 1-jén Magyarország kormányzójává választotta a nemzetgyűlés Horthy Miklóst. Horthy Miklós a törvény által biztosított – viszonylag gyenge – jogkörével egyáltalán nem volt megelégedve, amit a március 1-jén történtek is világosan jeleztek. A titkos szavazás során a leadott 141 szavazatból 131-et kapott. Prohászka Ottokár vezette azt a küldöttséget, amely a Gellért Szállóban tájékoztatta a fővezért az eredményről. Horthy, a szerinte szűkre szabott jogkörre hivatkozva, először nem fogadta el a kormányzói tiszteletet. A házelnök és a miniszterelnök a fővezér követelését elsőre visszautasította. A feszült politikai helyzetben – elkerülendő a katonai hatalomátvételt – azonban a nemzetgyűlési pártok vezetői végül írásban ígéretet tettek az időközben a parlamentbe érkező fővezérnek a kormányzói jogkör kiterjesztésére. Horthy, annak ellenére, hogy pontosan tisztában volt a törvény tartalmával, korábban nem tiltakozott, mert a megválasztását követően kész helyzet elé akarta állítani a nemzetgyűlést. Horthy csak az írásos nyilatkozat elkészülte után tette le a kormányzói esküt. Az eredeti tervek szerint az eskütétel után beszédet mondott volna, de ez elmaradt.

**A Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja egy rövid életű politikai párt volt Magyarországon. (Szerk.)*

✘ ✘ ✘

1848-49-es Forradalom és Szabadságharc

Tisztelt Rendtársak!

Az 1848-49-es Forradalom és Szabadságharc megemlékezéseként „csak” egy korabeli dokumentumot tárunk elétek az első független magyar kormány bemutatását követően.

Elnök: gr. Batthyány Lajos; belügy: Szemere Bertalan; Ausztriával való viszonyok: hg. Esterházy Pál; pénzügy: Kossuth Lajos; hadügy: Mészáros Lázár; közlekedés: gr. Széchenyi István; kultusz és nevelés: b. Eötvös József; földművelés és ipar: Klauzál Gábor; igazságügy: Deák Ferenc.

A következő dokumentum mindennél pontosabban illusztrálja nemzetünk, népünk szellemi tisztaságát, hazaszeretetét, vitézségét.

1848/9

52/92

M. P. L. J. 13

F e l h í v á s.

A' magyar nemzetör esküszik: hogy polgártársainak személyét és vagyonát minden törvénytelen megtámadás ellen előjárói felhívására óltalmazandja; esküszik: hogy a' közcsendet; békét és nyugalmat fentartandja; — esküszik: hogy polgári előjáróinak vezérlete alatt hű örje lesz az alkotmánynak, a törvénynek és a hazának.

Ez eskü szent, e' hivatás dicső! mióta a' világ fenáll, ennél szentebb esküt Isten nem hallott, dicsőbb fogadást ember nem tett, — díszesb hivatallal, nagyobb bizodalommal senki fel nem ruházta. — Mert mind az, a' mi e' hazában gyenge, drága és szent: szűz és hölgy; kised és ősz; tűzhely és család; ország és nemzet; vagyon és élet; erény és törvény; szabadság és béke, a haza minden kintse a' nemzetörre bízva vagyon, — s midőn mind ezeket őrzí és védi, ön maga magát tartja fen. — A' ki a nemzetör hivatását ekép fogta fel, az bátran és büszkén lép a' nemzetörség sorába, s midőn zászlójára megesküdött, szíve és lelke bajnokilag felmagasztaltatik. —

Azonban nem elég a' nemzetörség sorába állani, nem elég zászlójára esküdni; hanem mindenek előtt okvetetlen szükséges a' nemzetörséget akép alakítani, rendezni, osztályozni és kiképezni, hogy szent hivatásának minden előfordulható esetekben megfelelni képes legyen. —

A' nemzetörségnek czélszerű alakítását eszközölni s elősegíteni részint az illető törvényhatóságoknak, részint minden egyes nemzetörnek szoros kötelessége. A czélszerű alakításhoz véleményem szerint az is tartozik, hogy minden megyében ne csak gyalog de aránylag lovas nemzetörség is legyen. Mert jöhetnek oly esetek, hol nem szám, de perez, nem erő, de gyorsaság határoz, hol a' gyalog nemzetörség fel nem léphet, ha lovasság által nem támogatatik. Pedig eddigelé egész Zólyom megyében lovas nemzetörség nincsen, holott öt sz. k. városokból, 9 mezővárosokból és 120 községekből egy lovas nemzetöri századot könnyen lehet öszvegyűjteni s alakítani, kivált ha az alakításhoz csak oly feltételek köttetnek, mellyek könnyen teljesíthetők, s mind a' mellet a' törvénynek, és a' czélnak is megfelelnek. —

E' feltételek pedig, mellyek mellett kiki lovas nemzetörnek beállhat, következők volnának:

1) Hogy a' lovas nemzetör lovaglásra alkalmas legyen, és saját lóval bírjon.

2) Hogy saját költségén egy egyenruhát és fegyvert szerezni, lovát felszerelni és állandoul kitartani képes legyen.

3) Azon lovas nemzetör, a' ki koci, vagy ígás lovakat tart, s ezekből egyet háta lónak választ, azt azontúl is szolgálati szünnapokban befoghatja, s mezei vagy más házi munkánál használhatja. — Mert előre látható, hogy minden lovas nemzetör, ha egyszer lovát betanította, s megkedvelte, azt bizonyára különösen ápolni és kimélni fogja.

4) A' beoktatásra és gyakorlásra több gyűlhelyek fognak választatni, s később az öszves lovas nemzetörségnek öszvevonulása mindég oly időben megtartatni, midőn a' sürgetősb mezei munkák már bevégeztettek. Szóval a' lovas nemzetöri rendes szolgálat aképp fog rendeztetni, hogy azon időből, melly a' nemzetör házi s mezei munkájának véghezvitelére szánya vagyon, vagy semmi vagy lehető legkissebb rész igénybe vétessék. —

Miért is Zólyom megye kebelében, akár a' sz. k. városokban, akár a' mezővárosokban, akár a' falukon lakó mind azon kazafiak, kiket az Isten akép áldott meg, hogy fentebbi feltételeknek megfelellhetnek, a' haza és a' törvény nevében ezennel felszólíttatnak, hogy ha bár a' gyalog nemzetörségnél immár besorozva volnának is, a' lovas nemzetörség sorába üljanak, s illetőleg lépjenek át, és folyó évi September hó 5-ik napján délutáni 3 órakor sz. k. Beszterczehánya városában e' megye székes házában a' lovas nemzetörségnek a' törvény értelmében leendő megalakítása végett múlhatatlanul jelenjenek meg. Meg vagyok győződve, hogy ha a' lovassági erő egész megyéből egyesítettük, oly csapat fog alakulni, melly minden várokozásunkat felülhaladandja. Mert egyesült erő mindenhol, és mindenkor csodákat téssen. —

Kelt Beszterczén Augustus hó 14-én 1848.

Ex archivi bellici actis

Überkan Ungarn
der Kaiserlichen
Majestät
Első Alispán
Kutkey István.

2014-ben nyilvánították március 16. napját a magyar zászló és címer napjának.

A címer és a zászló a nemzeti összetartozást fejezi ki, e jeles nap méltó keretet ad mindazon emberek, közösségek és emléük előtt való főhajtásnak, akik e zászló és címer alatt harcolva életüket, szabadságukat adták a magyar nemzetért.

A határozat szerint: "az Országgyűlés, fejet hajtva mindazon emberek, közösségek és emléük előtt, akik e zászló és címer alatt harcolva életüket, szabadságukat adták a magyar nemzetért, vagy e zászló és címer tisztelete miatt szenvedtek bármilyen sérelmet vagy hátrányt, Magyarország zászlaja és címere iránti tisztelettől vezérelve, megbecsülésének kifejezése érdekében a nemzeti színről és ország címeréről szóló 1848. évi XXI. törvénycikk elfogadásának emlékére, március 16. napját a magyar zászló és címer napjává nyilvánítja".

Az alábbi esszé, Cséfalvay Franciska, 8.B osztályos tanuló tollából született, amely e jeles nap margójára íródott:

Bot és vászon?

Piros – fehér – zöld, ez a magyar föld! – gyakran ismételtük az óvodában csak úgy spontán, játék közben. Vajon értettük már akkor is, hogy mit szimbolizál a három szín-? Vagy egyszerűen csak a lelkünkben tört elő a kis versike? Nem tudom.

De arra a napra határozottan emlékszem, amikor először foghattam magyar zászlót a kezemben. Óvodás voltam, négyéves. A vasárnap délutánt nagyszüleimnél töltöttük. Éppen nagymamám frissen süttött almás pitét majszoltuk, amikor csengettek az ajtón. Kíváncsi gyerek lévén már indultam is nagypapám után, hogy együtt nézzük meg, ki érkezett. A helyi esperes úr állt az ajtóban, kezében egy botra csavart vászondarabbal. Azt mondta, hogy áthelyezték egy másik településre, és egy régi magyar zászlót szeretne átadni, amelyet a padláson talált. Nem akarja tovább vinni az új szolgálati helyére, ezért úgy döntött, nagyapámnak ajándékozza, mert nála biztonságban lesz. Ezzel el is köszönt. Látták rajtam, hogy kíváncsiságom egyre fokozódik, ezért Laci papa kezembe adta a zászlót, hogy én bontsam szét. Csodaszép volt. Selymes tapintású, piros – sárga – zöld csíkos, közepén Mária kép, mindkét oldalán zölddel hímzett betűk, arany zsinórral szegélyezve. Nagypapám arcán meglepődöttség látszódott, hiszen rögtön tudta, milyen értékes ereklyét adott a kezembe. Persze én akkor ezzel mit sem törődtem. A magasba emeltem a zászlót és boldogan sétáltam vele föl-alá a nappaliban. Egyszer csak hirtelen felkiáltottam: De hát papa! Ez nem is igazi magyar zászló! Az piros–fehér–zöld! Ekkor kedvesen rám mosolygott, majd maga mellé ültetett a kanapéra és mesélni kezdett a zászlóról.

„Ez igazibb az igazinál!”-mondta, majd tovább magyarázta, hogy amikor az I. bécsi döntés után a Felvidék déli részét visszacsatolák Magyarországhoz, akkor hozták a bevonuló magyar hadsereg katonái és ajándékozták Nagymegyernak. Magyar a magyarnak. Majd felolvasta nekem a rajta lévő feliratot is: „Isten áldását kérem Szülőhazámra“ A másik oldalon ez állt: „Emléül Budapestről 1938.X.5.“. Azt is elmondta, hogy a sárga szín eredetileg fehér volt csak a hosszú évtizedek alatt

már megsárgult. Bevallom, nem sokat értettem abból, amit mesélt, de mégis valami furcsa bizsergés járta át a kis csontjaimat, éreztem, hogy különleges kapcsolat szövődött köztünk a zászlóval. Ismét magamhoz ragadtam és még pár kört tettem vele a szobában. Éreztem, neki is tetszik, ahogy kényeztetem, élvezte, hogy végre szabadon lengedezhet a kezemben. Azon a délután egy megmagyarázhatatlan, csodálatos érzés is befészkelte magát a szívembe, amit már soha senki nem vehet el tőlem.

Frissen szerzett élményeimet másnap kifejezésre is juttattam az óvodában. A tanító néni által szétosztott kifestőt nemzeti színűre színeztem: a csirkéket pirosra, a libákat fehéren hagytam, a tehenet zöldre, a baromfiudvar léckerítését szintén trikolorra festettem. Büszke is voltam a remekművemre. Sajnos, nem kaphatott helyet a többi rajz mellett a folyosón, ahol mindenki megcsodálhatta volna. A mosdó egyik eldugott falára függesztette az óvó néni. Az indok az volt: Túl magyar! De mi az, hogy túl magyar? Nem értettem és nagyon csalódott voltam.

Azóta már rég iskolába járok. A történelem órákon sokat bővült a tudásom és jobban a dolgok mélyére látok. Már majdnem mindenre választ kaptam, amit akkor, négy évesen még nem értettem. Úgy érzem, hogy a zászló által én is kicsit részese lehettem a történelemnek és jelképesen átélhettem a felvidéki magyarok egyik legszebb történelmi pillanatát. Azt a felhőtlen boldogságot, amit az a nap jelenthetett a számukra, amikor ismét visszatérhettek az áldott Magyar-Hazához. Szüleimmel azóta is minden évben részt veszek az ünnepélyes megemlékezésen, amit az egykori zászlóátadás tiszteletére rendeznek. Mindig nagy izgalommal várom ezt a napot, hogy újra találkozhassam a zászlómmal.

Hálás vagyok szeretett nagypapámnak, amiért Ő adott először „igazi” magyar zászlót a kezembe. Köszönettel tartozom a zászlónak is, hogy azon a bizonyos vasárnap délután tanúbizonyosságot tett róla, hogy nem csak bot és vászon, hanem színeinek mindenén túlmutató ereje van, és fontos küldetést közvetít: A nemzet összetartozását szimbolizálja. Most úgy érzem rajtam a sor, hogy másokkal is megosszam a Tőle örökül kapott érzésemet.

Szeressük és soha ne mondjunk le róla!

E világveszélyben sem feledkezzünk meg hitvallásunkról:

„Hiszek egy Istenben,

Hiszek egy hazában,

Hiszek egy Isteni örök igazságban,

Hiszek Magyarország feltámadásában!

Ámen”

A következő havi hírlevelünkhez várjuk a Rendtársak ötletadó leveleit.

Tisztelettel a Rendtársaknak, vitéz Vankó József hadnagy, vitéz Balog Barna törzskapitány.

Elektronikus levélcím: balog.barna.bb@gmail.com